

26. 7. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vybrané aspekty nového občanského zákoníku (NOZ) a jejich dopad do pracovněprávních vztahů - část II.

Jak bylo řečeno již v předchozí publikaci[1], vztah občanského zákoníku a zákoníku práce je založen na principu subsidiarity obecného zákona vůči zákonu speciálnímu. Občanský zákoník se proto použije na pracovněprávní vztahy tehdy, pokud to zákoník práce výslovně nevylučuje, nebo nemá-li zákoník práce vlastní použitelnou úpravu.

▣ ▣ ▣ HOLEC, ZUSKA
& PARTNEŘI

ADVOKÁTI | ATTORNEYS | RECHTSANWÄLTE

K aplikaci předšmluvní odpovědnosti NOZ na pracovněprávní vztahy

V souladu se shora uvedeným principem subsidiarity se na pracovněprávní vztahy plně aplikuje i právní úprava NOZ o jednáních o smlouvě, stejně jako i zcela nová právní úprava o tzv. předšmluvní odpovědnosti (ust. § 1728 a § 1729 NOZ)[2],[3]. Podle této nové právní úpravy platí jako zásada, že každý může vést jednání o smlouvě (tedy i o pracovní smlouvě) svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít. **Dospějí-li však strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod. Strana, která jedná nepoctivě, nahradí druhé straně škodu, nanejvýše však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.** NOZ současně stanoví povinnost stran sdělit si v průběhu procesu uzavírání smlouvy veškeré skutkové i právní okolnosti, které jim jsou nebo musí být známy tak, aby se obě strany mohly přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu. Případné porušení této informační povinnosti pak může být dalším důvodem vedoucím ke vzniku předšmluvní odpovědnosti.

Je třeba si uvědomit, že právě tato ustanovení o tzv. předšmluvní odpovědnosti dopadají i na smlouvy uzavírané v pracovněprávních vztazích, a to na oba účastníky, kteří vedou jednání směřující k uzavření smlouvy, tedy jak na zaměstnavatele, tak i na zaměstnance. Proto, jde-li o případ pracovní smlouvy, je nutné především rozlišovat mezi fází výběru budoucího, potencionálního zaměstnance z řady uchazečů o zaměstnání a fází již předšmluvních jednání s vybraným uchazečem, kde se aspekt případné předšmluvní odpovědnosti může projevit. Dost dobře si lze představit, že nepoctivost jednání zakládající předšmluvní odpovědnost bude shledána v situaci, kdy se strany již dohodly na všech náležitostech pracovní smlouvy s tím, že k jejímu formálnímu podpisu dojde po zapracování posledních připomínek personálním oddělením v den nástupu zaměstnance do práce, zaměstnanec posléze dostane lukrativnější nabídku, která vyplyne z jiného pohovoru s jiným zaměstnavatelem, a k zaměstnavateli, se kterým předtím jednal, prostě nenastoupí. Zaměstnavatel přitom mohl odmítnout

uchazeče druhého v pořadí a nemusí být ani schopen dostatečně rychle zajistit náhradu za zaměstnance, se kterým již počítal. Zaměstnavateli v důsledku takového nepoctivého jednání uchazeče může vzniknout škoda spočívající v marně vynaložených nákladech vyjednávacího procesu (včetně nákladů na zpracování pracovní smlouvy pro konkrétního uchazeče), případně i v ušlém zisku, kterého zaměstnavatel nedosáhl. Obrácenou stranu mince pak mohou představovat případy, kdy to bude naopak uchazeč o zaměstnání, kdo zájem zaměstnavatele na sjednání pracovního poměru nedokáže objektivně vyhodnotit a dotčený, že nebyl na pracovní místo přijat, se bude na zaměstnavateli domáhat náhrady škody.

V této souvislosti však vyvstává celá řada otázek, které je třeba zodpovědět předtím, než případně některá ze stran přistoupí k vymáhání náhrady škody soudní cestou. A to především, již nyní mezi odbornou veřejností tolik diskutované otázky, jako, jakým způsobem se vyčíslí ušlý zisk v případě jednání o smlouvě na dobu neurčitou a kolik činí ztráta z neuzavřené smlouvy v obdobných případech, která představuje zákonnou limitaci náhrady škody, kde zřejmě nezbyvá než vyčkat výkladu rozhodujících soudů. Dále je třeba i pečlivě zhodnotit, zda jednání druhé strany lze skutečně považovat za nepoctivé, nepůjde-li o takto zjevný případ nenastoupení zaměstnance do práce, jak je uveden shora, a zda a jak je takové jednání důkazně zajištěno (např. svědecky). Nakonec, nelze ale vyloučit, že i přes nastíněné důkazní obtíže nebudou, zejména tam, kde je nepoctivost jednání zjevná, zákonná pravidla o předšmluvní odpovědnosti obcházena uzavřením pracovní smlouvy a následným okamžitým zrušením pracovního poměru ve zkušební době.

Nejen jistá specifická povaha pracovních vztahů by měla vést zejména zaměstnavatele k úvaze, jak případným sporným situacím předejít, a to i s přihlédnutím k zatím chybějící judikatuře soudů[4]. Obecně by zřejmě bylo možné v okamžiku před zahájením smluvních jednání uvažovat, a to v souladu s jednou ze základních zásad NOZ, kterou je zásada smluvní autonomie, o smluvním vyloučení, případně omezení zákonných ustanovení o předšmluvní odpovědnosti na daný případ. Je ale třeba si uvědomit, že NOZ (stejně jako i zákoník práce) je současně založen i na zásadě ochrany slabší smluvní strany, a to i v rámci obligačního práva. Právě pak pracovní vztahy mají jistá specifika oproti jiným soukromoprávním vztahům, kdy smluvní volnost subjektů (smlouvou se odchýlit od zákona) je v těchto vztazích omezena z důvodu ochrany zaměstnance jako slabší strany základního pracovního vztahu[5]. V takových případech se neumožňuje odchylné ujednání, a to ani tehdy, kdyby s tím zaměstnanec souhlasil (je třeba si uvědomit, zda měl zaměstnanec možnost ovlivnit obsah závazku, nebo jaké má znalosti a zkušenosti). Dochází zde tak ke střetu dvou základních zásad NOZ (zásada smluvní volnosti versus zásada ochrany slabší strany), kdy se k přednosti té které z nich budou muset vyjádřit soudy ve své rozhodovací praxi. Přesto se kloníme k závěru, že právě v rámci specifických pracovních vztahů nebude s přihlédnutím k principu ochrany slabší smluvní strany smluvní vyloučení tzv. předšmluvní odpovědnosti umožněno. Obě strany by proto měly vést předšmluvní jednání jednoznačně, při vědomí možnosti důsledků svého jednání pro případ, že od uzavření smlouvy nakonec ustoupí. Jak a nakolik však nakonec budou předmětná ustanovení upravující předšmluvní odpovědnost uplatňována a respektována, ukáže až praxe (ať už obchodní, občanskoprávní či pracovní) a následně samozřejmě i rozhodovací praxe soudů.

JUDr. Pavel Holec,
partner a advokát

JUDr. Anna Bartůňková,
advokátka

[HOLEC, ZUSKA & Partneři advokáti](#)

Palác Anděl
Radlická 1c/3185
150 00 Praha 5

Tel.: +420 296 325 235

Fax: +420 296 325 240

e-mail: recepce@holec-advokati.cz

[1] Vybrané aspekty nového občanského zákoníku (NOZ) a jejich dopad do pracovněprávních vztahů – část I., k dispozici >>> [zde](#).

[2] Doposud byla tzv. předsmuvní odpovědnost dovozována pouze judikaturně. Nejvyšší soud ČR se k aplikaci institutu předsmuvní odpovědnosti vyjádřil například ve svém rozsudku ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, podle kterého „Obchodní zákoník ani občanský zákoník obecně institut předsmuvní odpovědnosti (odpovědnosti za škodu vzniklou porušením předsmuvní povinnosti) neupravují. Obchodní zákoník sice určuje podmínky, za nichž vzniká odpovědnost za neplatnost právního úkonu (§ 268 obch. zák.) a za porušení povinnosti ochrany informací (§ 271 obch. zák.), nicméně dopad této právní úpravy je omezen jen na situace v odkazovaných ustanoveních předvídané. Totéž platí o úpravě odpovědnosti za neplatnost právního úkonu obsažené v ustanovení § 42 obč. zák. Není však žádného důvodu, pro který by se zákonná povinnost vyplývající z ustanovení § 415 obč. zák. neměla vztahovat i na chování potenciálních smluvních partnerů při jednání o uzavření smlouvy. I v případě odpovědnosti za škodu vzniklou tvrzeným porušením předsmuvní povinnosti, tj. ukončením jednání o uzavření smlouvy, musí být splněny základní předpoklady odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. Nejvyšší soud přitom za stěžejní považuje princip rovného postavení účastníků, který - až na zákonem určené výjimky - neumožňuje jednomu z účastníků právního vztahu vynutit si na druhém z nich projev vůle směřující k uzavření smlouvy. Potenciálním smluvním partnerům (zájemcům o uzavření smlouvy) zpravidla vznikají náklady, jejichž povaha a výše závisí na typu předpokládané smlouvy, s jejichž vynaložením musí počítat bez ohledu na to, zda zamýšlená smlouva bude nakonec uzavřena či nikoli. Vynaložení těchto „obvyklých“ provozních nákladů přitom za odškodnitelnou majetkovou újmu ve smyslu

ustanovení § 420 obč. zák. považovat nelze. Oproti tomu v případě vynaložení nákladů, které nelze považovat za - pro uzavření smlouvy konkrétního typu - běžné (obvyklé), a jejichž potřeba vyvstala v důsledku specifických požadavků druhé strany, nelze vyloučit možnost jejich posouzení jako škody podle zmíněných ustanovení občanského zákoníku. V případě, že předpoklad existence protiprávního úkonu (porušení prevenční povinnosti) a vzniku škody bude naplněn, mezi takovým jednáním a vznikem škody (v podobě vynaložených nákladů) bude příčinná souvislost a „škůdce“ neprokáže, že škodu nezavinil, bude dána i odpovědnost za škodu ve smyslu § 420 obč. zák.“

[3] Česká republika je přitom již od konce r. 2009 vázána Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), které určuje pravidla pro výběr rozhodného práva v případě kolize právních řádů u mimosmluvních závazkových vztahů občanského a obchodního práva, a to včetně práva odpovědnosti za škodu, jež je následkem předšmluvního jednání. Předšmluvní odpovědnost je ale pro účely tohoto nařízení samostatným pojmem a není či nemusí být nutně vykládána ve smyslu, jaký má ve vnitrostátním právu; měla by zahrnovat porušení povinnosti podat pravdivé informace a selhání jednání o uzavření smlouvy. Podle článku 12 nařízení je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z předšmluvního jednání, bez ohledu na to, zda došlo ke skutečnému uzavření smlouvy, právo, které se použije na smlouvu nebo které by se na ni použilo, kdyby byla uzavřena. Nemůže-li být rozhodné právo takto určeno, je jím (i) právo země, ve které škoda vznikla, bez ohledu na zemi, v níž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a zemi nebo země, ve kterých nastaly nepřímé následky uvedené skutečnosti, nebo (ii) mají-li strany obvyklé bydliště ve stejné zemi v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, právo této země, nebo (iii) vyplývá-li ze všech okolností případu, že je mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z předšmluvního jednání, zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená pod bodem (i) a (ii), právo této jiné země. Doposud ale výslovná právní úprava v českém právním řádu chyběla.

[4] Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky (§ 13 NOZ).

[5] Obdobně například podle ust. § 630 NOZ se k ujednání kratší nebo delší promlčecí lhůty, než je zákonem stanovená lhůta tří let, v nespěchu slabší strany, tedy i v nespěchu zaměstnance, nepřihlíží.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(1. díl\)](#)
- [Rozvod? Už k němu nemusíte. Shrnutí podmínek, za jakých nebudete u soudu vyslýcháni, dokonce ani nebude nutná Vaše osobní účast](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 26.: Smírčí řízení jako alternativní nástroj řešení sporů mezi podnikateli](#)
- [Pozemkové úpravy aneb „malé“ vyvlastnění](#)
- [Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?](#)
- [Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů](#)
- [Péče rodičů po novele od 1.1.2026](#)
- [K ukončování služebního poměru po novele zákona o státní službě](#)
- [Aktuality z práva internetu: kybernetická bezpečnost a online řešení sporů](#)

- [Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?](#)